

INTERREG V-A
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

SPOLOČNE BEZ HRANÍC

Problémy koexistencie šeliem a človeka na Slovensku

JOZEF BUČKO, MARIÁN SLAMKA, MAROŠ SEDLIAK
NÁRODNÉ LESNÍCKE CENTRUM ZVOLEN

Pataky

Foto:Pataky

Vývoj populácií veľkých šeliem v posledných decéniách

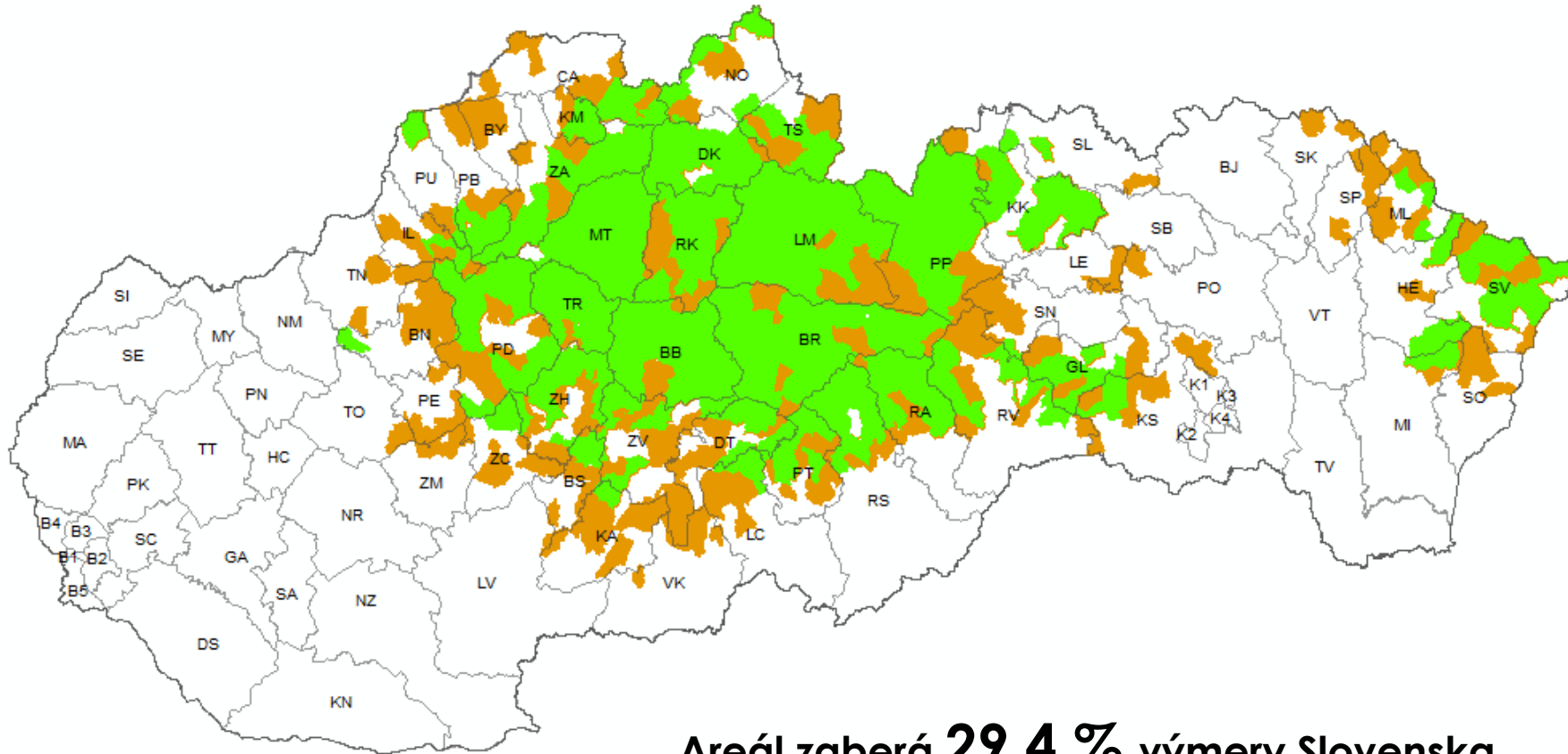

Medveď hnedý

Vývoj areálu od roku 2000 do roku 2018

Nárast z 11 500 km² na 14 400 km² = + 2 900 km²

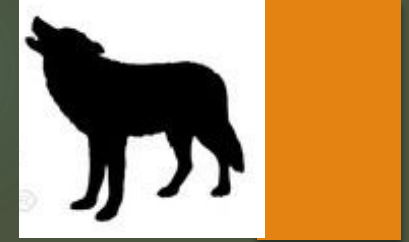
Areál zaberá **29,4 %** výmery Slovenska,

Rok 2014, genetická analýza (prof. Paule) - prvý exaktný údaj JKS 1256 +- 235 ks

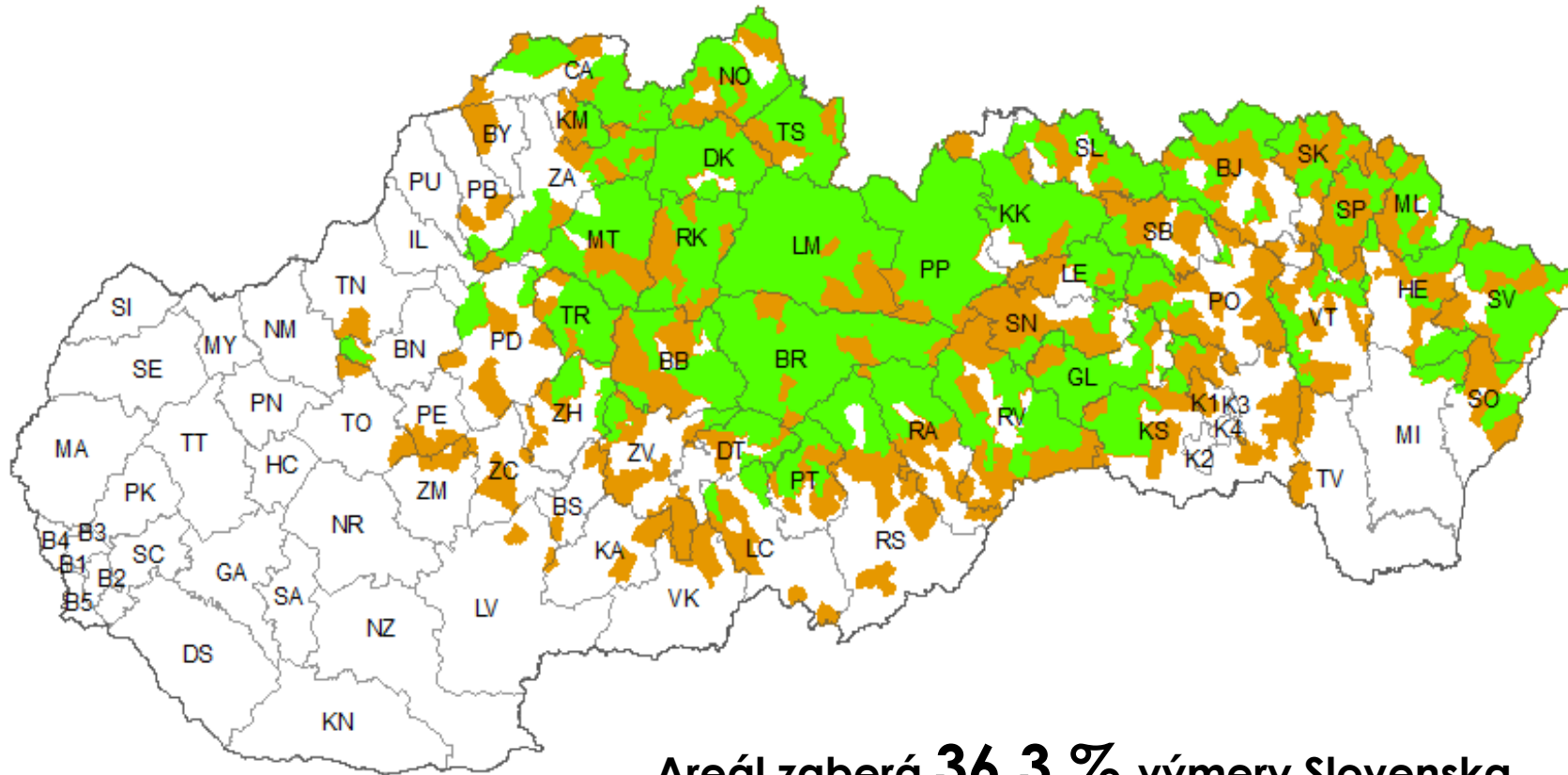
Dôležité zistenie, pomer samcov a samíc 2:3 (vyššia natalita pop.), prírastok 15 % z JKS

Vlk dravý

Vývoj areálu od roku 2000 do roku 2018

Nárast z 13 100 km² na 17 800 km² = + 4 700 km²

Areál zaberá **36,3 %** výmery Slovenska,

Monitoring reprodukčných párov – v r. 2018 určených 65-70 svoiriek,

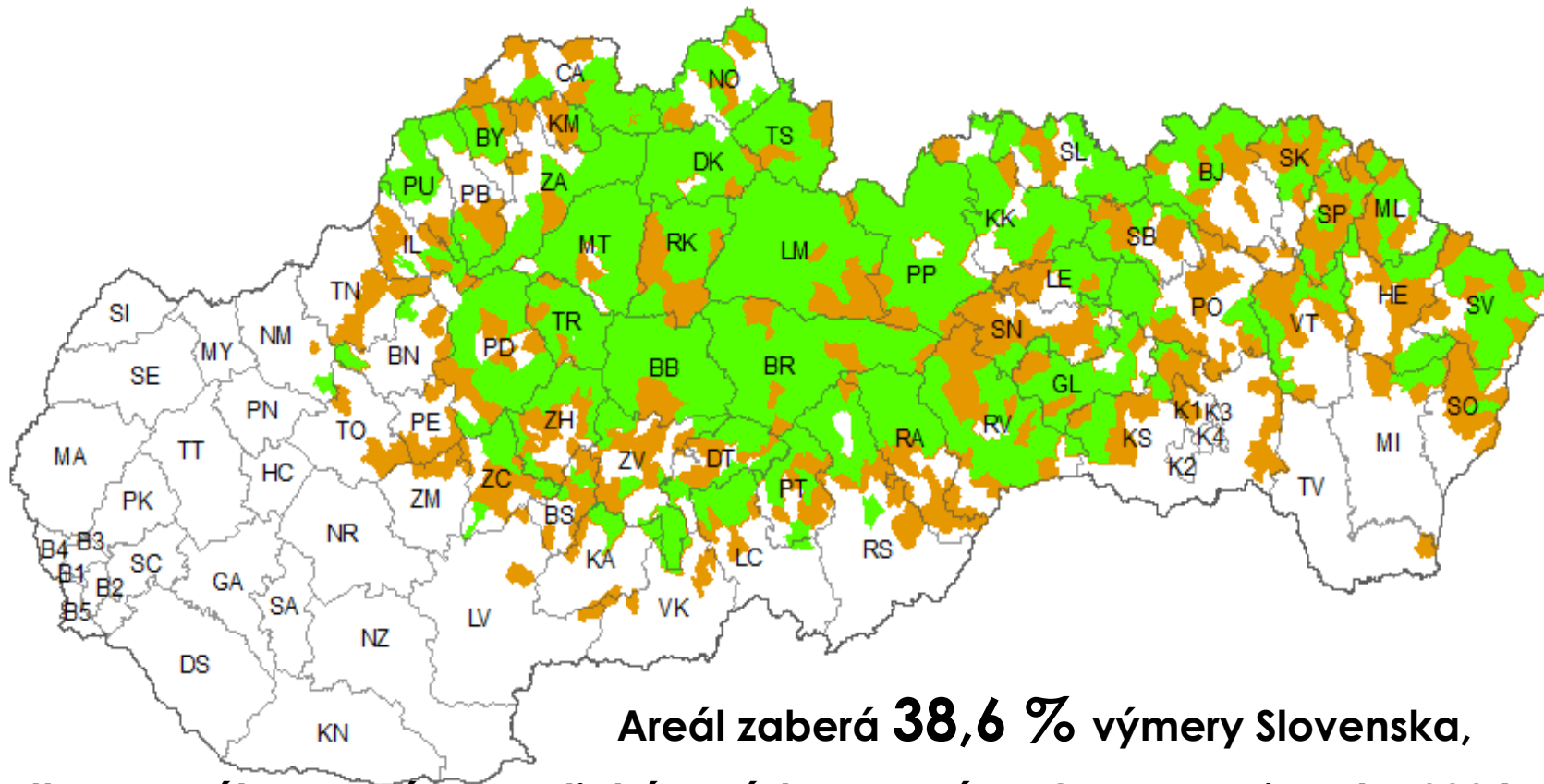
Prírastok 168 – 210 víčat, navrhnutá kvóta lovu 70 jedincov (lov 31, úhyn 4)

Rys ostrovid

Vývoj areálu od roku 2000 do roku 2018

Nárast z 15 300 km² na 18 900 km² = + 3 600 km²

Areál zaberá **38,6 %** výmery Slovenska,

Poznatky o areály rysa sú sporadické, uvádza sa práca Gregorovej z roku 2004, ktorá odhadla jeho početnosť na 400 jedincov s výskytom na 14 500 km², čo predstavuje denzitu 2,8 rysa/100 km².

Postavenie veľkých šeliem z pohľadu verejnosti

Poľovnícka aj nepoľovnícka verejnosť – záujem zachovať veľké šelmy

Poľovníci – obdiv k šelmám ako vzácnym druhom zveri, vítané spestrenie fauny v revíroch, samozrejme aj vysoko vážená trofejová zver, udržanie stavov v minulosti, v niektorých prípadoch bohužiaľ aj nelegálny lov

Verejnosť – najčastejšie len povrchné informácie o veľkých šelmách bez prepojenia na ďalšie dôležité súvislosti (vývoj stavov, vplyv na ďalšie aktivity spoločnosti, význam v ekosystéme a pod.)

Často nastáva rýchla zmena postoja verejnosti

Život bez kontaktu so šelmou

- všeobecne sympatie k šelmám, vysoká atraktivita a obľúbenosť, skôr negatívny postoj k činnosti poľovníkom, ľahko môže dôjsť k manipulovaniu verejnej mienky

Vznik problému koexistencie šelmy a človeka

- zmena postoja, hľadanie pomoci u poľovníkov, lepšie prijatie predošlých informácií od poľovníkov, strata tolerancie voči šelmám, až nezákonné zabíjanie

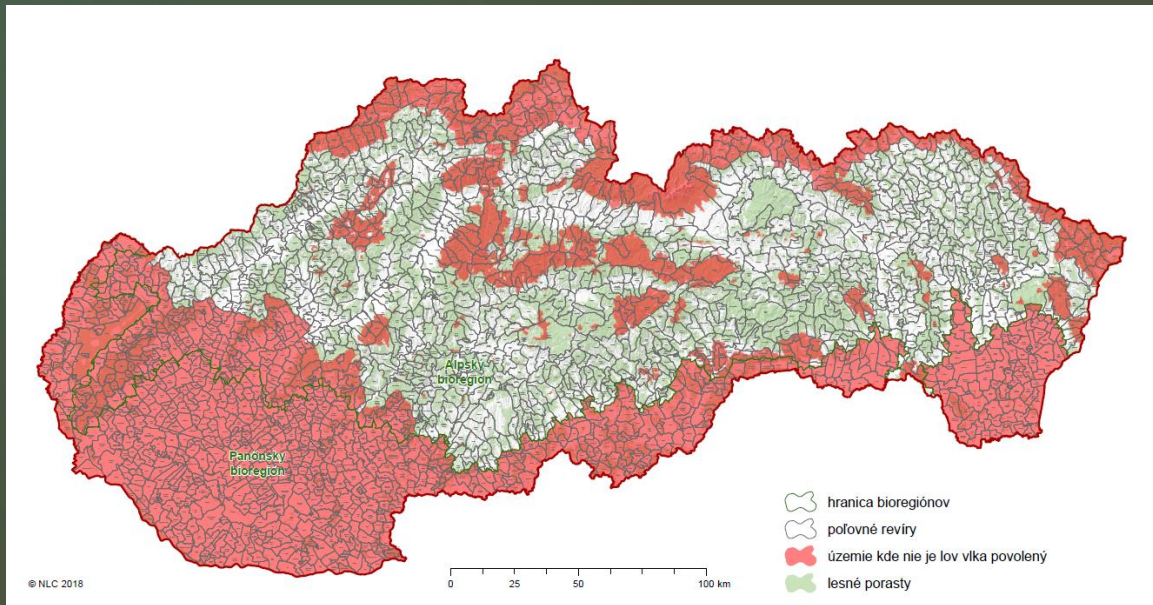

Problematické oblasti súčasného manažmentu veľkých šeliem

Vlk dravý

- ▶ Jeho ochrana by v niektorých prípadoch mala zohľadňovať aj **ostatné záujmy spoločnosti**
- ▶ Často krát **vznikajú nadmerné škody**
- ▶ Aj keď je lokálna populácia v **bezproblémovom stave**, pozeráme sa na ňu ako keby **bola ohrozená** (obdobne aj ďalšie chránené druhy)

Príklad Chránená poľovná oblasť Poľana, CHPR Nízke Tatry

Špeciálny manažment zameraný na zachovanie kvalitného genofondu
jelenej zveri – zavedený **od roku 1965**

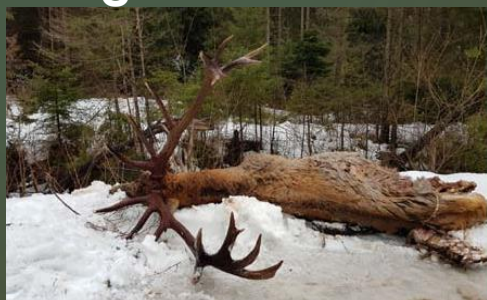
Produkcia vysoko hodnotnej zveri, **kostra jeleniarstva** viacerých
okolitých revírov, **vynikajúce výsledky**, skvalitňovanie **domácich aj**
zahraničných chovov

2018

CHKO Poľana

24 strhnutých jeleňov (**44 % z plánu, až 9 IV. v.t.**),
celkom **130** ks jelenej zveri

CHPR NT – **30** jeleňov, **53** jelenej zveri
Súčasná legislatíva -lov možný len na **15 %** územia

Rys ostrovid

- ▶ Oproti vlkovi a medveďovi **najmenej problémový druh**
- ▶ V horských a podhorských oblastiach však dokáže vytvára **značný tlak** na srnčiu zver a niektoré druhy ohrozených živočíchov (kurovité vtáky, kamzík a pod.)
- ▶ Hrozba - fragmentácia krajiny, nelegálny lov

Medveď hnedý

- ▶ 86 % rozlohy SR je klasifikovaných ako **vidiek**, žije tam 60 % populácie
- ▶ Často tvrdé životné podmienky, nezamestnanosť, stárnutie populácie, zlá infraštruktúra, odliv mladých ľudí
- ▶ Aj napriek tomu ešte na veľa miestach vidiek prekvitá – **vzťah k pôde, dedovizni, tradíciám – obyvatelia spätí s prírodou, starajú sa o svoje pozemky**
- ▶ Dobrý vzťah k zvieratám, naučili sa žiť aj popri medveďovi
- ▶ Posledných 10 rokov sa však **situácia výrazne zmenila**
- ▶ Návštevníci horských a podhorských oblastí **sa boja chodiť do lesa** na huby, na túry, na lesné plody. Medvede sa často vyskytujú v blízkosti ľudských obydlií, chát. Medvedice s dvoma až štyrmi mláďatami chodia okolo domov od marca do septembra.
- ▶ Deti vyučujeme **envirovýchovu** ale len v triede, do lokalít medveďa si ich dovoľí zobrať málo kto.
- ▶ Všetko sa prikazuje **oplocovať** – je to naozaj riešenie?

Medveď hnedý

Zvyšujúca sa populačná hustota
Zbytočné **prezverovanie** už dobre obsadených lokalít

Príklad poľovná oblasť Poľana

- Sčítanie v roku 2001 určilo hustotu

1 ks/ 850 ha

- Podľa TU Zvolen (Pataky 2019) bola na základe genetického výskumu (prof. Paule, 2014) hustota medveďov na Poľane **158 jedincov na 60 000 ha**

1 jedinec/380 ha

Populácia dlhodobo podrobne sledovaná, medvede celoročne fotografované profesionálnymi fotografmi a taktiež pomocou fotopascí, takmer každý dospelý jedinec jednoznačne identifikovaný, vytvárané foto-prehľadky vyskytujúcich sa jedincov,

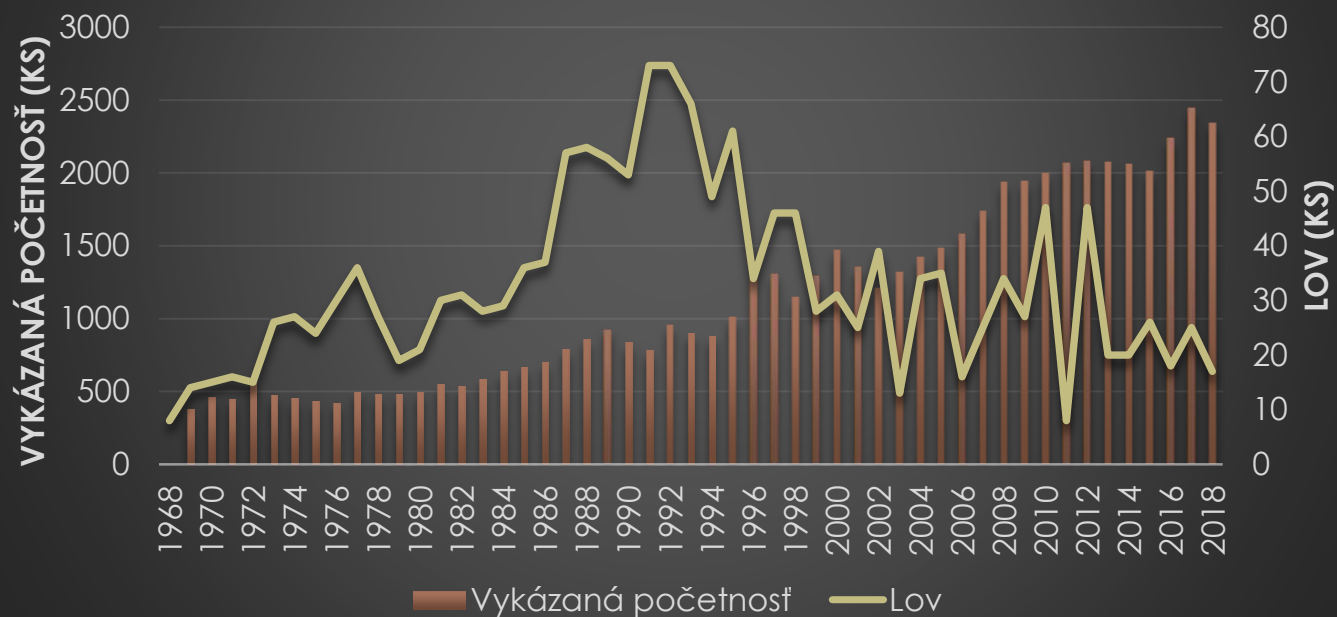
Nedostatočný zásah do populácie

Zásah do populácie by sa mal pohybovať na úrovni 10-15 % z jej celkových stavov
t.j. 150 – 200 medved'ov ročne – **potreba diferencovať oblasti zásahu, žiadúci a nežiadúci výskyt**

	Plán	Odstrel	Úhyn
2018	19	17	20
2017	39	24	28
2016	35	18	16

**Súčasný lov na úrovni 70-tych rokov min. st.
kedy bol JKS do 500 ks**

Vývoj stavov medveďa hnedého a výšky jeho lovu za posledných 50 rokov

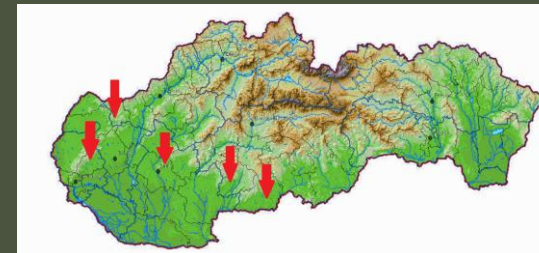

Šírenie sa jedincov do nových nevyhovujúcich lokalít

Hlásenia o výskyte **z lokalít**, ktoré sú pre dlhodobé prežívanie medveďa hnedého **nevyhovujúce**

Máj, jún 2019

Pezinok, Modra, Košariská okr. Senec, Závod okr. Malacky, Pstruša okr. Detva, Záhorie, Šaštín-Stráže

Odchod do suboptimálnych podmienok je príznakom **prezverenia jadrovej populácie a pôvodných lokalít výskytu**

Prináša to opäť len problémy a zhoršovanie postoja verejnosti k šelmám

Vznik konfliktných situácií – obyvateľstvo, poľnohospodárstvo, poľovníctvo, rekreačné využívanie prostredia

- ▶ Medvede postupom času **odpozorujú**, že im v blízkosti ľudí **nehrozí nebezpečenstvo, strata plachosti**
- ▶ Návštevy intravilánov, salašov, silážnych jám, privlastňovanie si úlovkov, nereagovanie na plašenie, škody v poľnohospodárstve
- ▶ **Komplikácie** pri niektorých **činnostiach na vidieku** – **poľnohospodárstvo**, pasenie hospodárskych zvierat, **život v okrajových častiach obcí**, lesné práce, zber lesných plodov, **rekreácia**, cyklistika, poľovníctvo, **včelárstvo**

Dôsledky uvedených problémov

Postupná **strata tolerancie** obyvateľstva vidieka voči veľkým šelmám

MPRV SR, SPK, Lesy SR, š.p., NLC, TU Zvolen, VLM SR, š.p., poľovnícka verejnosť, vlastníci lesov, Slovenský zväz včelárov, Združenie miest a obcí Slovenska

**dlhodobo upozorňujú na potrebu zmeny prístupu
k manažmentu populácie medveďa hnedého,
resp. k potrebe realizovania programov starostlivosti v plnej miere**

Pri súčasnej početnosti medveďa je účinná **regulácia jeho stavov nevyhnutná**
Plánovaný lov je na to veľmi vhodným **nástrojom**

**Nemali by sme čakať na dobu, kedy potrebné zmeny spustí až
nejaká tragická udalosť**

Ďakujeme za pozornosť

jozef.bucko@nlcsk.org

Foto:Pataky

